

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
(Мінфін)

вул. М. Грушевського 12/2 м. Київ 01008 тел. (044) 206-59-47, факс 425-90-26
e-mail: infomf@minfin.gov.ua, код ЄДРПОУ 00013480

від _____ 20__ р. № _____ На № _____ від _____ 20__ р.

ТОВ «Український інвестиційний клуб»

Щодо виконання вимог відповідно до
Угоди FATCA та Багатосторонньої угоди CRS

Міністерство фінансів України розглянуло в межах компетенції лист Товариства з обмеженою відповідальністю «Український інвестиційний клуб» від 20.07.2023 № 20-07/23 щодо можливості тимчасового відтермінування подання звітності до контролюючих органів на час тимчасової зупинки дії ліцензії, а саме звітів про підзвітні рахунки для цілей Угоди FATCA та Багатосторонньої угоди CRS, до припинення або скасування правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX.

Відповіді, викладені у цьому листі, ґрунтуються на положеннях Податкового кодексу України (далі – Кодекс), Порядку застосування Загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information), затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 282, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 червня 2023 року за № 1090/40146 (далі – Порядок), та коментарів до Загального стандарту звітності CRS. Терміни, що використовуються у цьому листі, застосовуються у значеннях, наданих їм Кодексом та Порядком.

1. Щодо необхідності наявності ліцензії як умови визначення організації фінансовим агентом

Виконання вимог Загального стандарту звітності CRS

Відповідно до підпункту 14.1.257¹ статті 14 Кодексу фінансовим агентом є будь-яка особа (крім фізичної особи), яка відповідає визначенню звітної фінансової установи України у значенні, наведеному в Угоді FATCA, та/або підзвітної фінансової установи відповідно до Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS.

Відповідно до підпункту 39³.1.2 статті 39³ Кодексу для цілей Угоди FATCA та Багатосторонньої угоди CRS терміни, визначені цим Кодексом, мають застосовуватися та тлумачитися з урахуванням Угоди FATCA, Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS, відповідно у частині, в якій вони не суперечать Угоді FATCA та Загальному стандарту звітності CRS, залежно від того, для цілей якого міжнародного договору застосовується відповідний термін.

Відповідно до підпункту 39³.1.4 статті 39³ Кодексу Міністерство фінансів України встановлює порядок застосування Загального стандарту звітності CRS. Правила Порядку застосування Загального стандарту звітності CRS включають положення розділів I-VIII Загального стандарту звітності CRS з урахуванням змін та доповнень, допустимих або передбачених зазначеним стандартом.

Відтак, Кодекс прямо вимагає перенесення до Порядку розділів I-VIII Загального стандарту звітності CRS, а тому норми Загального стандарту звітності CRS застосовуються в Україні відповідно до Порядку.

Норми статті 39³ Кодексу у частині виконання вимог Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS застосовуються до осіб, які відповідають визначенню «Підзвітна Фінансова Установа», як цей термін визначений у підрозділі 1 розділу II Порядку. Організація визначає свій статус для цілей Загального стандарту звітності CRS самостійно. Цей статус не залежить від того, чи є особа фінансовою установою (має ліцензію) відповідно до законодавства у сфері регулювання ринку фінансових послуг.

Для цілей Загального стандарту звітності CRS термін «Фінансова Установа» означає Кастодіальну Установу, Депозитарну Установу, Інвестиційну Компанію або Визначену Страхову Компанію. Організація вважається Фінансовою Установою, якщо вона відповідає критеріям хоча б для одного з перелічених видів установ, згідно з визначеннями, наведеними у підрозділі 1 розділу II Порядку («Терміни, пов'язані з визначенням Підзвітної Фінансової Установи»).

Той факт, що Організація підпадає під дію законодавчих і нормативних актів України у сфері регулювання ринку фінансових послуг або що над її діяльністю здійснюється нагляд регулятором ринку фінансових послуг (Національним банком України (далі – НБУ) або Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР)), має значення для

того, щоб цю Організацію можна було віднести до Фінансових Установ, але при цьому цей фактор не є визначальним.

Кожна з чотирьох категорій Фінансових Установ визначається через низку критеріїв. Якщо Організація не відповідає визначенню у жодній категорії, вона (Організація) вважається НФО (нефінансовою організацією, тобто звичайним клієнтом – суб'єктом господарювання).

Якщо Організація відповідає визначенню хоча б одного виду Фінансової Установи, їй потрібно проаналізувати, чи вона не підпадає під виключення, а саме, чи наявні підстави для її визнання Непідзвітною Фінансовою Установою. Якщо таких підстав немає, Фінансова Установа є Підзвітною і зобов'язана стати на облік в контролюючому органі відповідно до правил підпункту 39³.3 статті 39³ Кодексу та виконувати інші обов'язки Підзвітної Фінансової Установи (далі – ПФУ). Детальніше про те, які Організації в Україні можуть підпадати під визначення кожної з чотирьох категорій Фінансових Установ, можна ознайомитись в інформаційному листі за посиланням: <https://mof.gov.ua/storage/files/Інформаційний%20лист%20щодо%20CRS.pdf>

Також, наявність у ПФУ обов'язків, покладених не неї статтею 39³ Кодексу та Порядком, не залежить від дати реєстрації Організації як ПФУ у ДПС. Зокрема, відповідно до підпункту 39³.2.3 статті 39³ Кодексу фінансовий агент, який відповідає критеріям ПФУ відповідно до Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS (тобто є ПФУ), зобов'язаний застосовувати процедури належної комплексної перевірки (далі – НКП) для визначення підзвітних рахунків з дати встановлення підзвітності фінансової установи, незалежно від дати взяття фінансового агента на облік у контролюючому органі, відповідно до пункту 39³.3 статті 39³ Кодексу.

Відповідно до підпункту 53¹.1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу, вимоги статті 39³ Кодексу в частині, що стосується застосування фінансовими агентами Загального стандарту звітності CRS для цілей виконання вимог Багатосторонньої угоди CRS, застосовуються з 1 липня 2023 року. Для цілей Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS першим звітним періодом є період, що розпочинається 1 липня 2023 року та завершується 31 грудня 2023 року. Особи, які мають усі необхідні дозволи для ведення господарської діяльності та відповідають критеріям підзвітної фінансової установи відповідно до Загального стандарту звітності CRS станом на 30 червня 2023 року, застосовують процедури належної комплексної перевірки для визначення підзвітних рахунків з 1 липня 2023 року.

У зазначеній вище нормі підпункту 53¹.1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу використовується широке формулювання про наявність дозволів на ведення господарської діяльності, що означає наявність у Організації загальної цивільної дієздатності на ведення господарської діяльності та не обмежується наявністю чинної ліцензії (або ліцензій) на право надавати певні види фінансових послуг.

Порядок видачі, зупинення дії та анулювання ліцензій на провадження професійної діяльності на ринках капіталу регулюється Рішенням НКЦПФР № 982 від 21 жовтня 2021 року (далі – Порядок № 982). Розділ IV Порядку № 982 встановлює обмеження щодо діяльності ліцензіата протягом строку зупинення дії ліцензії, що може включати, зокрема, заборону на укладення нових правочинів з клієнтами. Водночас, протягом строку зупинення дії ліцензії ділові відносини з існуючими клієнтами можуть продовжувати існувати (наприклад, якщо не всі клієнти звернулись з вимогою закрити рахунки в цінних паперах) та, таким чином, у ліцензіата можуть і надалі існувати обов'язки перед клієнтами та він може «вести господарську діяльність» з урахуванням встановлених обмежень. Таким чином ліцензіат може мати рахунки та «вести Фінансові Рахунки» у значенні Загального стандарту звітності CRS, навіть враховуючи встановлені законодавством обмеження щодо операцій за цими рахунками.

Державна податкова служба України є Компетентним Органом для цілей застосування Багатосторонньої угоди CRS та є контролюючим органом щодо виконання фінансовими агентами вимог податкового законодавства (що включає вимоги статті 39³ Кодексу та підзаконних нормативно-правових актів, затверджених на виконання вимог Багатосторонньої угоди CRS та Угоди FATCA). Водночас ДПС не здійснює нагляд за дотриманням ліцензіатами вимог законодавства у сфері регулювання ринків капіталу (включаючи дотримання вимог розділу IV Порядку № 982) та не має повноважень контролювати укладання Організацією нових договорів протягом періоду зупинення дії ліцензії всупереч вимогам регулятора (НКЦПФР). Укладення нових договорів (навіть всупереч законодавству у сфері регулювання ринків капіталу) може вести до «відкриття Фінансових Рахунків» для цілей Загального порядку звітності CRS. Також, протягом періоду зупинення дії ліцензії Організація може продовжувати вести рахунки, які є Існуючими Рахунками (тобто Фінансові Рахунки, які залишались відкритими станом на 30 червня 2023 року) та щодо яких необхідно застосовувати заходи належної комплексної перевірки та встановлювати підзвітність за правилами Порядку.

Враховуючи зазначене вище, зупинення ліцензії на один або більше видів діяльності автоматично не означає, що організація не є ПФУ.

Виконання вимог Угоди FATCA

У частині виконання вимог Угоди FATCA фінансовим агентом є особа, яка відповідає визначенню «звітної фінансової установи України», як цей термін визначений в Угоді FATCA.

На відміну від Багатосторонньої угоди CRS, під час встановлення наявності у особи статусу «звітної фінансової установи України» для цілей виконання вимог FATCA враховується переліки небанківських фінансових установ, які зобов'язані виконувати обов'язки фінансових агентів відповідно до вимог Угоди FATCA, затверджені НБУ та НКЦПФР.

Проте, як і у випадку зі статусом ПФУ для цілей Багатосторонньої угоди CRS, статус звітної фінансової України продовжує зберігатись в установи протягом строку зупинення дії ліцензії оскільки ані Угода FATCA, ані Кодекс не передбачають жодних винятків у вказаному випадку.

Особливості виконання особою обов'язків фінансового агента протягом періоду зупинення дії ліцензії описані далі.

2. Щодо обов'язку фінансового агента здійснювати належну комплексну перевірку Фінансових Рахунків протягом періоду зупинення дії ліцензії

Виконання вимог Загального стандарту звітності CRS

Відповідно до пункту 1 розділу IV Порядку рахунок розглядається як Підзвітний Рахунок, починаючи з дати, коли його ідентифіковано таким відповідно до процедур належної комплексної перевірки, описаних у розділах IV-IX Порядку, та якщо пунктом 53¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу не передбачено інше, інформація щодо Підзвітного Рахунку повинна щороку включатись до звіту про підзвітні рахунки та подаватись до 1 липня року, наступного за звітним роком, якого стосується відповідна інформація.

Порядок встановлює окремі правила здійснення належної комплексної перевірки для Існуючих Рахунків (розділи V та VII Порядку) та для Нових Рахунків (розділи VI та VIII Порядку).

За загальним правилом, «новими» є рахунки, відкриті, починаючи з 1 липня 2023 року. Проте, окремі нові рахунки існуючих клієнтів можуть прирівнюватись до Існуючих Рахунків, якщо виконуються умови, визначені підпунктом 2 пункту 6 підрозділу 3 розділу II Порядку.

Існуючими Рахунками є Фінансові Рахунки, які ПФУ веде станом на 30 червня 2023 року. Отже, якщо щодо Організації зупинено дію ліцензії чи ліцензій, що перешкоджає відкриттю Нових Рахунків починаючи з 1 липня 2023 року, це не означає, що Організація не має Існуючих Рахунків або що усі вони закриті до 30 червня 2023 року.

Для Існуючих Рахунків Порядок встановлює специфічні правила НКП (розділи V та VII Порядку), відмінні від тих, що застосовуються до Нових Рахунків (розділи VI та VIII Порядку). Однією з основних відмінностей у правилах НКП для Існуючих та Нових Рахунків – це необхідність отримання від Власника Рахунку документів самостійної оцінки (для Існуючих Рахунків отримання цих документів вимагається в чітко визначених випадках, тоді як для Нових Рахунків – отримати документи самостійної оцінки – це загальне правило, яке не застосовується у виняткових обставинах).

Строки завершення НКП для Існуючих Рахунків визначені у пункті 53¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу та у пункті 4 розділу V та пунктах 9 та 10 розділу VII Порядку):

Фінансовий Рахунок		Термін завершення НКП	Термін для включення у звіт про підзвітні рахунки	Заплановані дати обміну з іншими країнами
Нові Рахунки (відкриті, починаючи з 1 липня 2023)		31 грудня 2023	1 липня 2024	30 вересня 2024
Існуючі Рахунки (ведуться Підзвітною Фінансовою Установою) станом на 30 червня 2023	Рахунки з Високою Вартістю (для ФО)	31 грудня 2023	1 липня 2024	30 вересня 2024
	Рахунки з Низькою Вартістю (для ФО)	31 грудня 2024	1 липня 2025	30 вересня 2025
	Рахунки Організацій*	31 грудня 2024	1 липня 2025	30 вересня 2025

***Існуючі Рахунки Організацій з залишком або вартістю, що перевищує 250 000 доларів США станом на 30 червня 2023 потрібно перевірити за правилами НКП до 31 грудня 2024 року. Існуючі Рахунки Організацій з залишком або вартістю, що не перевищує 250 000 доларів США станом на 30 червня 2023, підлягають НКП після перевищення балансу (вартості) порогу у 250 тис. доларів США. Тест застосовуються на 31 грудня 2023 та на 31 грудня кожного наступного року. Якщо тест щодо вартості рахунку виконується, скажімо, на 31 грудня 2024 року, то НКП потрібно завершити до кінця 2025 року (див. розділ VII Порядку).**

Рахунки з Високою Вартістю – Рахунки Фізичних Осіб з залишком або вартістю понад 1 млн доларів США станом на 30 червня 2023 року. Рахунки з Низькою Вартістю – Рахунки Фізичних Осіб з залишком або вартістю, що не перевищує 1 млн доларів США, станом на 30 червня 2023 року.

Відповідно до пункту 4 розділу XI Порядку Підзвітна Фінансова Установа не здійснює заходи належної комплексної перевірки, якщо вона не веде рахунки та/ або не укладає договори, які підпадають під визначення Фінансових Рахунків. Кожна Підзвітна Фінансова Установа зобов'язана забезпечити впровадження процедур для регулярної перевірки умов надання фінансових чи інших послуг та продуктів з метою встановлення Фінансових Рахунків, які підлягають перевірці за правилами цього Порядку.

Отже єдиний виняток, за якого у ПФУ не виникає обов'язку застосовувати НКП відповідно до вимог Порядку – це відсутність Фінансових Рахунків. Детальніше про види послуг, які можуть вважатись Фінансовими Рахунками, див. в інформаційному листі за посиланням: <https://mof.gov.ua/storage/files/Інформаційний%20лист%20щодо%20CRS.pdf>

Виконання вимог Угоди FATCA

Якщо, починаючи з початку перебігу строку зупинення дії ліцензії, фінансовий агент не відкривав нові фінансові рахунки, то обов'язку здійснювати НКП не виникає через відсутність об'єкта перевірки.

Якщо протягом цього періоду відбувається зміна обставин (з'являється оновлена інформація щодо податкового статусу клієнта для цілей FATCA) щодо фінансових рахунків, які були відкриті до зупинення дії ліцензії, то фінансовий агент зобов'язаний оновити інформацію про рахунок за правилами НКП в загальному порядку за правилами розділу I Угоди FATCA.

3. Щодо обов'язку подавати звітність про підзвітні рахунки

Виконання вимог Загального стандарту звітності CRS

Відповідно до підпункту 53¹.1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу для цілей Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS першим звітним періодом є період, що розпочинається 1 липня 2023 року та завершується 31 грудня 2023 року.

Кодекс не передбачає винятків, за яких Організації, які є ПФУ, звільняються від обов'язку подавати звіт про підзвітні рахунки.

Відповідно до проекту «Порядку заповнення та подання підзвітними фінансовими установами звіту про підзвітні рахунки відповідно до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки», у разі відсутності у ПФО Підзвітних Рахунків у звітному періоді, подається «нульовий звіт». У такому разі елемент «Індикатор типу повідомлення» (MessageTypeIndic) повинен мати значення «CRS703», елемент «Звіт про рахунок» (AccountReport) не зазначається, тоді як елементи «Основна частина» (CrsBody) та «Підзвітна Фінансова Установа» (ReportingFI) повинні бути заповнені (тобто ПФУ потрібно лише вказати у звіті реєстраційні дані та зазначити про відсутність Підзвітних Рахунків).

Виконання вимог Угоди FATCA

Відповідно до підпункту n) пункту 1 статті 1 Угоди FATCA термін «звітна фінансова установа України» – означає будь-яку фінансову установу України, яка не є непідзвітною фінансовою установою України.

У підпункті c) пункту 1 статті 4 Угоди FATCA зазначаються вимоги до «звітної фінансової установи України». Так, зокрема, однією із вимог, які повинні дотримуватися такі установи є виконання реєстраційних вимог Служби внутрішніх доходів США (далі – СВД), що викладені на офіційному сайті зазначеного органу влади.

Враховуючи викладене, усі фінансові установи України, що виконали реєстраційні вимоги СВД та отримали «Global intermediary identification number» (GIIN), вважаються фінансовими агентами для цілей Кодексу та відповідно до пункту 5 Порядку заповнення і подання фінансовими агентами звіту про підзвітні рахунки відповідно до Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA), затвердженого наказом Міністерства фінансів

України від 12.08.2020 № 496, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.08.2020 за № 810/35093 (далі – Порядок № 496). Відповідно до частини 4 пункту 5 Порядку № 496 у разі відсутності у фінансового агента підзвітних рахунків у звітному періоді до ДПС через IDES надається звіт з нульовими даними відповідно до формату XML-файлу, визначеного у додатку 1 до цього Порядку, з дотриманням вимог щодо заповнення та подання XML-файлу звіту з нульовими даними, розміщених на вебсайті Служби внутрішніх доходів США (<https://www.irs.gov/businesses/corporations/fatca-xml-schemas-and-business-rules-for-form-8966>).

Положення пункту 4 статті 5 Угоди FATCA передбачають, що Україна повинна запобігти ухиленню, фінансовою установою, від виконання зобов'язань визначених Угодою. Таким чином, ДПС уповноважена вживати всіх необхідних заходів, передбачених законодавством України, з метою забезпечення виконання фінансовими установами положень Угоди FATCA.

Також нагадуємо, що у 2023 році фінансовим агентам потрібно подати звіти про підзвітні рахунки FATCA за 2021 та 2022 звітні роки.

Відповідно до пункту 3 розділу II Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» № 2970-IX від 20 березня 2023 року, у 2023 році фінансові агенти подають звіти про підзвітні рахунки, що підлягають поданню згідно з Угодою FATCA, за 2021 рік та за 2022 рік за правилами пункту 69.8 статті 69 Кодексу у редакції, чинній станом на 31 грудня 2022 року. Положення статті 39³ Кодексу застосовуються до фінансових агентів у частині виконання ними вимог Угоди FATCA, починаючи зі звітного року, що завершується 31 грудня 2023 року. До фінансового агента, який своєчасно подав звіт про підзвітні рахунки за 2021 звітний рік у 2023 році відповідно до правил зазначених вище, не застосовується штраф, встановлений Кодексом за неподання або несвоєчасне подання звіту про підзвітні рахунки (щодо звіту за 2021 рік).

Водночас повідомляємо, що рішення НКЦПФР не регулюють питання подання звітності, передбаченої законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на ДПС.

Перший заступник Міністра

Денис УЛЮТІН